

Η Σύσταση CM/Rec(2024)2 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αντιμετώπιση των SLAPPs, προοπτικές συνεργασίας και άλλες πρωτοβουλίες του Συμβουλίου της Ευρώπης

Εισήγηση στην ημερίδα για την αντιμετώπιση των Στρατηγικών Αγωγών
ενάντια στη δημόσια συμμετοχή (SLAPPs), ΕΣΗΕΑ, 29.5.2026

Ευαγγελία Βασάλου
Υπεύθυνη Έργου, Διεύθυνση για τη Συνεργασία
στην Ελευθερία της Έκφρασης, Συμβούλιο της Ευρώπης,
Διδάκτορας Νομικής Université Paris-Panthéon Assas

Είμαι ιδιαίτερα χαρούμενη για τη διοργάνωση αυτού του σεμιναρίου, που είναι αφιερωμένο σε ένα θέμα που βρίσκεται στο επίκεντρο της δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η σημερινή ημερίδα αποτελεί την πρώτη συνεργασία μας με την ΕΣΗΕΑ, αλλά και την πρώτη εκδήλωση που διοργανώνει το τμήμα των συνεργασιών του Συμβουλίου στη χώρα μας πάνω στο ζήτημα των SLAPPs. Θα ήθελα καταρχάς να ευχαριστήσω θερμά την κα Αντωνιάδου και όλα τα μέλη της ΕΣΗΕΑ με τα οποία συνεργαστήκαμε όλο αυτό το διάστημα για την προετοιμασία της εκδήλωσης, όπως επίσης και, όλους τους ομιλητές που ανταποκρίθηκαν θετικά στην πρόσκλησή μας και, φυσικά, τον κ. Κτιστάκι για την πολύτιμη βοήθεια του και συνεχή διαθεσιμότητα του ως προς τον σχεδιασμό του προγράμματος.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται αυξανόμενη ανησυχία σχετικά με τη χρήση νομικών διαδικασιών με σκοπό την αθέμιτη επιβάρυνση, τον εκφοβισμό ή τη φήμωση του δημόσιου διαλόγου. Το φαινόμενο αυτό έχει αναδειχθεί σε σοβαρή απειλή για τη δημοσιογραφία και την ελευθερία της έκφρασης γενικότερα. Καθοριστική στιγμή για την ευρωπαϊκή κινητοποίηση υπήρξε η δολοφονία της Μαλτέζας ερευνητικής δημοσιογράφου Daphne Caruana Galizia το 2017. Ο κος Νικολάου ανέφερε τα περιστατικά.

Μετά τα γεγονότα αυτά λοιπόν, αναπτύχθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα ισχυρό κίνημα της κοινωνίας των πολιτών κατά των SLAPPs¹, με στόχο την καταγραφή περιστατικών, την υποστήριξη των θυμάτων και την προώθηση θεσμικών και νομοθετικών παρεμβάσεων.

¹ Δημιουργήθηκε, μεταξύ άλλων, ο συνασπισμός Coalition Against SLAPPs in Europe (CASE), ένα δίκτυο εκατοντάδων δημοσιογράφων, δικηγόρων, ακτιβιστών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ανταποκρίθηκε στην ανάγκη αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού, προχωρώντας στη διαμόρφωση ενός νέου νομικού πλαισίου προστασίας κατά των SLAPPs, καθώς και μέσω της ανάπτυξης ειδικών προγραμμάτων στήριξης.

I. Τα αρμόδια τμήματα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ελευθερία της Έκφρασης

Πριν περάσουμε, όμως, στην ουσία του θέματος, θα ήθελα εισαγωγικά να αναφέρω ορισμένα στοιχεία σχετικά με τη δομή των υπηρεσιών του οργανισμού μας που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης και καλύπτουν, μεταξύ άλλων, και το ζήτημα των Στρατηγικών Αγωγών κατά της Δημόσιας Συμμετοχής. Στον τομέα αυτό λειτουργούν λοιπόν τρία τμήματα του Συμβουλίου: [το τμήμα που είναι αρμόδιο για τη θέσπιση νομικών κειμένων](#), [το τμήμα συνεργασιών](#) και [η Πλατφόρμα για την Προστασία της Δημοσιογραφίας και την Ασφάλεια των Δημοσιογράφων](#).

Η [Συσταση CM/Rec\(2024\)2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την αντιμετώπιση της χρήσης Στρατηγικών Αγωγών κατά της Δημόσιας Συμμετοχής \(SLAPPs\)](#) δημιουργήθηκε από [Ειδική Επιτροπή Εμπειρογνομόνων](#) που λειτουργούσε υπό την αιγίδα της [Διευθύνουσας Επιτροπής για τα Μέσα Ενημέρωσης και την Κοινωνία της Πληροφορίας \(CDMSI\)](#) του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στην προώθηση και τη διευκόλυνση της εφαρμογής της Σύστασης αυτής από τα κράτη μέλη συντελούν οι δραστηριότητες του τμήματος των συνεργασιών. Οι συνεργασίες αυτές πραγματοποιούνται είτε μέσω της διαχείρισης έργων συγκεκριμένης διάρκειας — των λεγόμενων projects — που υλοποιούνται από την ομάδα μας στα κράτη μέλη, είτε μέσω ad hoc συνεργασιών, όπως είναι και η σημερινή ημερίδα. Δραστηριοποιούμαστε σε περισσότερες από 20 χώρες, μεταξύ των οποίων είναι και η Ελλάδα. Στην Ελλάδα υλοποιείται το έργο [RESIST](#), το οποίο επικεντρώνεται κυρίως στην αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και δεν καλύπτει άμεσα το ζήτημα των SLAPPs.

Ωστόσο, το θέμα των SLAPPs αποτελεί ήδη σημαντικό άξονα πολλών έργων που υλοποιούμε σε άλλα κράτη μέλη και, φυσικά, το Τμήμα μας παραμένει ανοικτό σε ενδεχόμενη συνεργασία με τις ελληνικές αρχές και τους αρμόδιους φορείς, εφόσον υπάρξει σχετικό ενδιαφέρον να ξεκινήσουμε κάποιο νέο έργο.

Το τρίτο τμήμα του Συμβουλίου, η λεγόμενη Πλατφόρμα για την Προώθηση της Προστασίας της Δημοσιογραφίας και της Ασφάλειας των Δημοσιογράφων επιτελεί

σημαντικό έργο ως προς τα SLAPPs. Η Πλατφόρμα αποτελεί ένα βασικό εργαλείο παρακολούθησης και καταγραφής σοβαρών απειλών κατά της ασφάλειας των δημοσιογράφων και της ελευθερίας των μέσων ενημέρωσης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Η Πλατφόρμα επιτρέπει την άμεση κοινοποίηση περιστατικών που αφορούν απειλές, πράξεις βίας, αυθαίρετες κρατήσεις και άλλες σοβαρές παραβιάσεις που επηρεάζουν δημοσιογράφους και επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης.

Με βάση ένα σύστημα [ειδοποιήσεων](#) που υποβάλλονται από αναγνωρισμένους φορείς — μεταξύ των οποίων διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώσεις δημοσιογράφων και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων — δημοσιοποιεί παραβιάσεις της ελευθερίας της έκφρασης. Ο ρόλος της πλατφόρμας δεν περιορίζεται μόνο στην έκδοση ειδοποιήσεων, ενθαρρύνει επίσης την έγκαιρη ανταπόκριση των εθνικών αρχών, καθώς οι κυβερνήσεις καλούνται να απαντούν επισήμως σε κάθε ειδοποίηση.

II. Η υιοθέτηση της Σύστασης CM/Rec(2024)2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την αντιμετώπιση της χρήσης Στρατηγικών Αγωγών κατά της Δημόσιας Συμμετοχής (SLAPPs)

Η ενίσχυση των λειτουργιών των τριών αυτών τμημάτων, ιδίως μετά τη [Σύνοδο Κορυφής του Ρέικιαβικ](#) και τη σχετική Διακήρυξη ([Reykjavík Declaration-United around our values](#)), η οποία αναγνωρίζει ρητά την ελευθερία έκφρασης ως θεμελιώδη αρχή της δημοκρατίας, καταδεικνύει ότι ο τομέας αυτός αποτελεί πλέον προτεραιότητα για το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Μέχρι πρόσφατα, το κύριο θεσμικό κείμενο στον τομέα αυτό ήταν η Σύσταση [CM/Rec\(2016\)4 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων και άλλων παραγόντων των μέσων ενημέρωσης](#).

Ωστόσο, η αυξανόμενη χρήση των SLAPPs ανέδειξε την ανάγκη για ένα πιο εξειδικευμένο πλαίσιο προστασίας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης υιοθέτησε στις 5 Απριλίου 2024 τη Σύσταση CM/Rec(2024)2 της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με την αντιμετώπιση των SLAPPs.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Σύσταση εγκρίθηκε λίγες μόλις ημέρες πριν από την υιοθέτηση της αντιστοιχικής Οδηγίας της ΕΕ², καταδεικνύοντας τη διαμόρφωση μιας ευρύτερης

² Οδηγία 2024/1069 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία των προσώπων που συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες.

ευρωπαϊκής συναίνεσης ως προς το ζήτημα αυτό. Πριν από τη Σύσταση αυτή είχαν προηγηθεί δυο άλλα κείμενα: ένα Ψήφισμα και μια Σύσταση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης που καλούσαν τα κράτη μέλη σε ανάληψη δράσης για την αντιμετώπιση των SLAPPs.

Παρότι η Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ, παρέχει ιδιαίτερα σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές προς τα κράτη μέλη και λειτουργεί ως σημείο αναφοράς για την ανάπτυξη εθνικών νομοθετικών και θεσμικών μέτρων κατά των SLAPPs.

i. Ο σκοπός και η δομή της Σύστασης CM/Rec(2024)2

Η Σύσταση αποσαφηνίζει βασικές έννοιες και παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τα κριτήρια των SLAPPs, με στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη να αναγνωρίζουν τέτοιου είδους καταχρηστικές διαδικασίες και να αναπτύξουν κατάλληλες νομικές εγγυήσεις και μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των συνεπειών τους. Παράλληλα, περιλαμβάνει έναν ενδεικτικό κατάλογο κριτηρίων αναγνώρισης των SLAPPs, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως χρήσιμο εργαλείο για τους δικηγόρους και τις δικαστικές αρχές.

Η Σύσταση ορίζει τα SLAPPs ως την άσκηση ή την απειλή άσκησης νομικών ενεργειών που πραγματοποιούνται με σκοπό την παρενόχληση ή τον εκφοβισμό του στόχου τους και οι οποίες επιδιώκουν να αποτρέψουν, να περιορίσουν, να αναστείλουν ή να τιμωρήσουν την ελεύθερη έκφραση επί ζητημάτων δημόσιου ενδιαφέροντος και την άσκηση δικαιωμάτων που συνδέονται με τη δημόσια συμμετοχή.

Το περιεχόμενο των διατάξεων θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα σύνολο ελάχιστων βασικών προτύπων προστασίας, καθώς τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να υιοθετούν ακόμη ισχυρότερο επίπεδο προστασίας.

Ως προς τη δομή της, η Σύσταση διαρθρώνεται σε δύο βασικούς άξονες: αφενός στους εννοιολογικούς προσδιορισμούς και τα κριτήρια αναγνώρισης των SLAPPs, και αφετέρου στις δικονομικές εγγυήσεις, και τα μέσα προστασίας που θα πρέπει να ενσωματωθούν σε εθνικό επίπεδο.

Παράλληλα, η Σύσταση συνοδεύεται από μια [αιτιολογική έκθεση](#), η οποία επεξηγεί το θεσμικό και πρακτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε το κείμενο, παρουσιάζει τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την κατάρτισή του και παραθέτει πρακτικά παραδείγματα που διευκολύνουν την κατανόηση και την αποτελεσματική εφαρμογή των προβλέψεών της.

ii. Οι ορισμοί που περιλαμβάνει η Σύσταση CM/Rec(2024)2

Στο πλαίσιο των ορισμών της, η Σύσταση αποσαφηνίζει βασικές έννοιες όπως: η δημόσια συμμετοχή, η έννοια του «προσώπου» και το δημόσιο συμφέρον.

Η «δημόσια συμμετοχή» αναφέρεται στο δημοκρατικό δικαίωμα κάθε προσώπου να συμμετέχει στον δημόσιο διάλογο και στις δημόσιες υποθέσεις, τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός αυτού, χωρίς φόβο, εκφοβισμό ή διακρίσεις.

Ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι η έννοια του «κάθε προσώπου» ερμηνεύεται ευρέως. Η προστασία δεν περιορίζεται μόνο στους δημοσιογράφους και τα μέσα ενημέρωσης, αλλά εκτείνεται σε όλους όσους συμβάλλουν στον δημόσιο διάλογο και στην προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος. Αυτοί μπορεί να είναι ακτιβιστές, οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ακαδημαϊκοί ή μέλη οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

Αντίστοιχα, η έννοια του «δημόσιου συμφέροντος» καλύπτει όλα τα ζητήματα που επηρεάζουν την κοινωνία και για τα οποία το κοινό έχει θεμιτό ενδιαφέρον να ενημερώνεται. Το δημόσιο συμφέρον μπορεί να αφορά ακόμη και ζητήματα που προκαλούν έντονη δημόσια αντιπαράθεση.

iii. Το πεδίο εφαρμογής της Σύστασης CM/Rec(2024)2

Η Σύσταση CM/Rec(2024)2 του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθετεί επίσης μια ιδιαίτερα ευρεία προσέγγιση ως προς το πεδίο εφαρμογής των SLAPPs. Δεν περιορίζεται μόνο στις αστικές αγωγές, αλλά καλύπτει κάθε μορφή νομικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων διοικητικών μέτρων, ποινικών διαδικασιών και ασφαλιστικών μέτρων. Παράλληλα, η προστασία επεκτείνεται σε όλα τα στάδια της νομικής διαδικασίας, αναγνωρίζοντας ότι η απειλή άσκησης νομικής ενέργειας μπορεί, από μόνη της, να λειτουργήσει αποτρεπτικά (“chilling effect”) για τη δημόσια συμμετοχή και την ελευθερία της έκφρασης.

Η Σύσταση αναγνωρίζει επίσης ότι τα SLAPPs μπορούν να εκδηλώνονται με διαφορετικές μορφές και, για τον λόγο αυτό, περιλαμβάνει έναν ενδεικτικό κατάλογο χαρακτηριστικών που μπορούν να υποδηλώνουν την ύπαρξη SLAPP όπως:

- η εκμετάλλευση ανισορροπίας ισχύος μεταξύ ενάγοντος και εναγομένου,
- η μερική ή πλήρης αβασιμότητα των ισχυρισμών του ενάγοντος,
- η απαίτηση υπερβολικών ή δυσανάλογων αποζημιώσεων,
- η άσκηση πολλαπλών ή συντονισμένων νομικών ενεργειών που αυξάνουν υπέρμετρα το οικονομικό και ψυχολογικό βάρος για τον εναγόμενο,

- καθώς και η χρήση τακτικών καθυστέρησης της διαδικασίας με στόχο την εξάντληση του αντιδίκου.

Τα κριτήρια αυτά δεν είναι αναγκαίο να υπάρχουν σωρευτικά για να χαρακτηριστεί μια νομική ενέργεια ως SLAPP, ωστόσο όσο περισσότερα από αυτά συντρέχουν ή όσο εντονότερη είναι η σχετική συμπεριφορά, τόσο πιθανότερο είναι η νομική ενέργεια να χαρακτηριστεί ως SLAPP.

iv. Τα είδη των στρατηγικών αγωγών κατά της δημόσιας συμμετοχής με βάση τη Σύσταση CM/Rec(2024)2

Πέραν των γενικών χαρακτηριστικών που φέρουν οι διαδικασίες SLAPPs, η Σύσταση CM/Rec(2024)2 αναγνωρίζει και ορισμένες ειδικές κατηγορίες υποθέσεων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις διασυνοριακές περιπτώσεις, στα πολλαπλά ή συντονισμένα SLAPPs, καθώς και στις υποθέσεις που στοχεύουν την ανώνυμη δημόσια συμμετοχή.

i. Διασυνοριακές στρατηγικές αγωγές κατά της δημόσιας συμμετοχής (§ 11-14)

Οι διασυνοριακές περιπτώσεις SLAPPs ή οι αγωγές που ασκούνται σε διαφορετικές δικαιοδοσίες συνεπάγονται αυξημένη πολυπλοκότητα, σημαντικό οικονομικό κόστος και ψυχολογική πίεση για τους εναγόμενους. Η αποτελεσματική υπεράσπιση έναντι τέτοιων διαδικασιών απαιτεί συχνά εξειδικευμένη γνώση περισσότερων του ενός εθνικών νομικών συστημάτων.

Για τον λόγο αυτό, η Σύσταση ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό του forum shopping, δηλαδή της επιλογής δικαιοδοσίας με τρόπο που να λειτουργεί δυσμενώς για τη δημόσια συμμετοχή ή καταχρηστικά για τον εναγόμενο.

ii. Πολλαπές ή συντονισμένες στρατηγικές αγωγές κατά της δημόσιας συμμετοχής (§ 15-17)

Η πίεση που προκαλείται από την καταχρηση δικαστικών διαδικασιών γίνεται ακόμη πιο έντονη στην περίπτωση πολλαπλών ή συντονισμένων SLAPPs όπου ο εναγόμενος αντιμετωπίζει ταυτόχρονα περισσότερες από μία διαδικασίες, συχνά σε διαφορετικά δικαστήρια ή από διαφορετικούς ενάγοντες, γεγονός που αυξάνει υπέρμετρα το οικονομικό, επαγγελματικό και ψυχολογικό βάρος.

Η Σύσταση καλεί τις δικαστικές αρχές των κρατών μελών να λαμβάνουν δεόντως υπόψη τις επιβαρυντικές συνέπειες αυτών των πρακτικών κατά την αξιολόγηση μιας υπόθεσης

και να υιοθετούν κατάλληλα μέτρα που θα αποτρέπουν την κίνηση πολλαπλών διαδικασιών για το ίδιο ζήτημα.

ii. Στρατηγικές αγωγές που στοχεύουν την ανώνυμη δημόσια συμμετοχή (§ 18-19)

Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται και στις περιπτώσεις που στοχεύουν την ανώνυμη δημόσια συμμετοχή. Χαρακτηριστικό αυτών των υποθέσεων είναι ότι ο ενάγων επιδιώκει να εξαναγκάσει την αποκάλυψη της ταυτότητας του προσώπου που συμμετέχει στον δημόσιο διάλογο ανώνυμα ή υπό ψευδώνυμο.

Η αποκάλυψη της ταυτότητας μπορεί να καταστήσει το πρόσωπο ιδιαίτερα ευάλωτο σε εκφοβισμό, παρενόχληση, απειλές ή ακόμη και επιθέσεις.

Για τον λόγο αυτό, συνιστάται στα κράτη μέλη να θεσπίσουν αποτελεσματικές εγγυήσεις για την προστασία της ταυτότητας των ανώνυμων συμμετεχόντων στον δημόσιο διάλογο, διασφαλίζοντας ότι η αποκάλυψη στοιχείων θα περιορίζεται μόνο στον βαθμό που είναι αναγκαίος για την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

v. Η εφαρμογή των εγγυήσεων

Η εφαρμογή και ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών προτύπων στο εσωτερικό δίκαιο μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της θέσπισης νέων νόμων κατά των SLAPPs ως *lex specialis*, είτε μέσω της τροποποίησης υφιστάμενων νομοθετικών πλαισίων, με σκοπό την εισαγωγή κατάλληλων δικονομικών εγγυήσεων που θα επιτρέπουν στα δικαστήρια να εφαρμόζουν, μεταξύ άλλων, διαδικασίες πρόωρης απόρριψης σε υποθέσεις που φέρουν χαρακτηριστικά SLAPP, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Σύστασης.

1. Διαδικαστικές εγγυήσεις

Στο πλαίσιο των δικονομικών εγγυήσεων, τα κράτη μέλη θα πρέπει λοιπόν να θεσπίσουν κατάλληλες διατάξεις, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στα δικαστήρια να απορρίπτουν αξιώσεις που συνιστούν SLAPPs σε πρώιμο στάδιο της διαδικασίας, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος των εναγομένων (§ 25–34). Για την αποτελεσματική εφαρμογή της δικονομικής αυτής εγγύησης, είναι κρίσιμο να προβλέπεται ουσιαστικός δικαστικός έλεγχος ως προς το εάν πληρούνται τα κριτήρια που θέτει η Σύσταση για τον χαρακτηρισμό μιας υπόθεσης ως SLAPP, ήδη από το αρχικό στάδιο της διαδικασίας.

Η υφιστάμενη ανισορροπία ισχύος μεταξύ των διαδίκων είναι χαρακτηριστικό που απαντάται συχνά σε υποθέσεις SLAPP και επιτείνει τη δυσκολία των εναγομένων να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις αξιώσεις που στρέφονται εναντίον τους. Για τον

λόγο αυτό, η μετανόηση του βάρους απόδειξης προς τους ενάγοντες συνιστά κρίσιμη δικονομική εγγύηση που προβλέπεται για την αποτελεσματική προστασία της δημόσιας συμμετοχής.

Η Σύσταση προβλέπει επιπλέον εγγυήσεις για την προστασία των προσώπων που συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο από οικονομική εξάντληση μέσω παρατεταμένων και ιδιαίτερα δαπανηρών διαδικασιών. Συνιστάται λοιπόν στα κράτη μέλη να θεσπίσουν κανόνες που να απαιτούν από τον ενάγοντα την παροχή εγγύησης για τα δικονομικά έξοδα και τις αποζημιώσεις (§ 37).

2. Άλλες εγγυήσεις

Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η αναγνώριση της ιδιότητας του θύματος SLAPP. Η Σύσταση τονίζει ότι όταν τα θύματα SLAPP αναγνωρίζονται ως τέτοια πρέπει να αποζημιώνονται πλήρως για τις ζημιές που υπέστησαν εξαιτίας των διαδικασιών αυτών. Η αποζημίωση αυτή καλύπτει τόσο τις περιουσιακές όσο και τις μη περιουσιακές ζημιές, όπως η απώλεια εισοδήματος, η ψυχική οδύνη, αλλά και τα έξοδα που συνδέονται με τη δικαστική διαδικασία, συμπεριλαμβανομένων των νομικών και διοικητικών δαπανών (§ 41).

Παράλληλα, η Σύσταση προβλέπει τη δυνατότητα θέσπισης ανώτατων ορίων τόσο στις αποζημιώσεις όσο και στα δικαστικά έξοδα, με στόχο την αποτροπή καταχρηστικών ή δυσανάλογων οικονομικών επιβαρύνσεων σε βάρος των εναγομένων (§ 43).

Σημαντικό είναι να τονίσουμε πως συνιστάται να προτιμώνται μηχανισμοί που μπορούν να συμβάλουν στην ταχύτερη και λιγότερο επιβαρυντική αντιμετώπιση υποθέσεων SLAPP. Η σύσταση παροτρύνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε μη δικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών, όπως η διαμεσολάβηση, η εναλλακτική επίλυση διαφορών και τα συμβούλια Τύπου (§ 46).

vi. Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται επίσης σε κάποιες πρόσθετες δράσεις που θα πρέπει να αναπτύξουν τα κράτη σχετικά με την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση. Τα κράτη μέλη καλούνται να αναπτύξουν εξειδικευμένα προγράμματα κατάρτισης για δικαστές, δικηγόρους, εισαγγελείς και άλλες αρμόδιες αρχές, καθώς και δράσεις ενημέρωσης για δημοσιογράφους, σε συνεργασία με διεθνείς φορείς. Στόχος είναι να ενισχυθεί η κατανόηση των κινδύνων που δημιουργούν τα SLAPPs για τη δημοκρατία και την ελευθερία της έκφρασης (§ 57-59).

III. Ο ρόλος του τμήματος των συνεργασιών στον τομέα της ελευθερίας έκφρασης του Συμβουλίου της Ευρώπης

Αυτές ήταν οι βασικές προβλέψεις της Σύστασης της οποίας η εφαρμογή προωθείται από το τμήμα των συνεργασιών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτό το τμήμα μας έχει ετοιμάσει ένα [Πρόγραμμα κατάρτισης](#) που έχει σχεδιαστεί ώστε να παρέχει σε δικαστές, δικηγόρους και δημοσιογράφους τα απαραίτητα εργαλεία και να τους εφοδιάζει με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αναγνώριση των SLAPPs, καθώς και για την εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων κατά την αντιμετώπισή τους.

Το Πρόγραμμα αποτελείται από εννέα θεματικές ενότητες και περιλαμβάνει εξειδικευμένο εκπαιδευτικό υλικό προσαρμοσμένο στις διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες στις οποίες απευθύνεται, καθώς και ειδική ενότητα εκπαίδευσης τοπικών εκπαιδευτών, με στόχο να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα, η συνέχεια και η αυτονομία των φορέων που θα επιλέξουν να το αξιοποιήσουν.

Παράλληλα, το πρόγραμμα μπορεί να αναπτυχθεί σε συνεργασία με τις εθνικές σχολές δικαστών, τους δικηγορικούς συλλόγους και τις ενώσεις δημοσιογράφων, ώστε να ενσωματωθεί ευρύτερα στα προγράμματα τους. Το πρόγραμμα αυτό ήδη εφαρμόζεται στο πλαίσιο πολλών προγραμμάτων συνεργασίας που έχουμε αναπτύξει σε διάφορα κράτη μέλη και φυσικά μπορεί να υλοποιηθεί και στην Ελλάδα σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.

Στο [site](#) μας μπορείτε να βρείτε περισσότερες λεπτομέριες σχετικά με τη δράση μας και τις πρόσφατες δημοσιεύσεις μας στον τομέα της ελευθερίας της έκφρασης και ειδικότερα τις στρατηγικές αγωγές κατά της δημόσιας συμμετοχής ([Guide for Legal Professionals on Freedom of Expression, SLAPPs and Related ECHR Standards, Regional Baseline Assessment of Legislative and Policy Needs for Implementing Council of Europe and European Union Standards on Countering the Use of SLAPPs, Strengthening Judicial Responses to Strategic Lawsuits Against Public Participation \(SLAPPs\) in the Western Balkans](#)).

Σας ευχαριστώ πολύ